

PFU-SAK NR. 190/14

KLAGER: Foretaksverneombudet ved UNN
ADRESSE:
TELEFON:
PUBLIKASJON: Nordlys
PUBLISERINGSDATO: 13.06.2014
STOFFOMRÅDE: Diverse
GENRE: Nyhetsartikkel
SØKERSTIKKORD: Behandling av informasjon fra anonyme kilder, hensyn i den journalistiske arbeidsprosessen, rettelser, vern om ytringsfriheten
REGISTRERT: 25.06.2014
BEHANDLET I SEKR.: 30.06.2014; tilsvarsrunde igangsatt
BEHANDLES I PFU: 28.10.2014
FERDIGBEHANDLET:
BEHANDLINGSTID: 123 dager
KLAGEGRUPPE: Offentlig ansatt
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
RETTSBEHANDLING:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER:

SAMMENDRAG:

Nordlys hadde **fredag 13. juni 2014** et hovedoppslag som opptok omtrent hele førstesiden, og som besto av følgende tekst:

«Konflikt ved UNN-avdeling:
■ Tillitsvalgt fikk advarsel
■ Frykter for arbeidsmiljøet
■ Eks-leder hevder hun ble
MOBBET AV OVERLEGER»

«Mobbet av overleger» var satt med stor font og opptok omtrent halvparten av førstesiden, mens omtalen inne i avisen gikk over halvannen side og hadde tittelen:

**«■ Overleger beskyldes for trakassering av avdelingsleder – skal ha blitt
BORTVIST FRA LUNSJMØTE»**

Artikkelen var illustrert med et bilde av UNN, og i bildeteksten sto det:

«KONFLIKT: En kvinnelig, tidligere avdelingsleder ved Universitetssykehuset i Nord-Norge, mener seg mobbet av flere overleger. Saken endte i en advarsel mot en av overlegene.»

I ingressen het det:

«Flere overleger skal ha vært involvert i det som omtales som systematisk mobbing av en tidligere avdelingsleder ved UNN i Tromsø.»

I brødteksten refererte Nordlys til innholdet i en bekymringsmelding som skal være sendt UNN-direktør Tor Ingebrigtsen 21. november 2013. I meldingen ble ulike hendelser omtalt, og avisen siterte også direkte fra meldingen. Blant annet het det under mellomtittelen **«– Trakassering fortsatte»:**

«'En gruppe med 5–6 leger har vært mest aktive (...), men også andre leger utover dette har snakket nedsettende', heter det i bekymringsmeldingen som er forfattet av foretaksverneombudet ved UNN.

Etter halvannet år som avdelingsleder valgte kvinnen å slutte som leder, og fortsatte i en annen stilling ved avdelingen. Da forventet hun at konflikten med overlegene skulle opphøre.

'Når dette ikke har skjedd, oppleves det som enda verre for henne', skriver foretaksverneombudet i bekymringsmeldingen, som baserer seg på samtaler med to tillitsvalgte ved avdelingen.

De tillitsvalgte beskriver den avgåtte lederen som 'ryddig i måten å lede på'. Men: 'Hun stilte krav som avdelingsleder og dette ble visstnok dårlig mottatt blant flere overleger'.»

Av brødteksten fremgikk det også at det skal ha vært en «langvarig ukultur ved avdelingen», og at de to tillitsvalgte i bekymringsmeldingen anfører at ikke alle er enige i at forholdene har bedret seg. UNN-ledelsen fikk også komme til orde i artikkelen, og i denne sammenheng skrev Nordlys:

«UNN-ledelsen bekrefter saken, men henviser til at det er en personsak de ikke kan kommentere.

– Vi har fulgt opp bekymringsmeldingen internt og økt den ledelsesmessige oppmerksomhet rundt arbeidsmiljøet, sier Silje Læg Reid, fungerende HR-sjef.»

Nordlys var også i kontakt med den ene tillitsvalgte som uttalte seg i forbindelse med bekymringsmeldingen. Denne personen uttalte seg kort til avisa. Videre uttalte overlegen som mottok en advarsel som følge av saken seg.

Artikkelen ble også publisert på Nordlys nettsider. Dette skjedde en uke senere, **fredag 20. juni 2014.**

For øvrig hadde Nordlys en presisering på trykk **lørdag 14. juni**, der avisa skrev:

«I tittelen på førstesiden i gårsdagens Nordlys har vi formulert oss feilaktig. Vi skriver at en eks-leder ved UNN hevder hun ble mobbet av overleger. Som det fremgår av saken på side 2–3 har påstandene om mobbing mot den tidligere lederen basis i en bekymringsmelding. (...) Eks-lederen har verken uttalt seg i forbindelse med bekymringsmeldingen og har heller ikke uttalt seg i Nordlys i sakens anledning.»

Nordlys fulgte også opp saken med en kortere artikkel **mandag 23. juni 2014**. Denne hadde tittelen **«– Alle former for trakassering er skadelig»**, og var basert på et intervju med lederen i legeforeningen, Hege Gjessing, som imidlertid ikke ønsket å uttale seg konkret om

den aktuelle saken som papiravisa omtalte en drøy uke tidligere. I artikkelens brødtekst ble det imidlertid referert til det tidligere oppslaget blant annet slik:

«Nordlys skrev forrige fredag om at flere overleger skal ha vært involvert i det som omtales som systematisk mobbing av en tidligere avdelingsleder ved UNN i Tromsø. I en bekymringsmelding fra november i fjor skriver foretaksverneombudet at hun i minst to og et halvt år har blitt utsatt for trakassering.»

KLAGEN:

Klager er foretakshovedverneombudet ved UNN. Slik klager ser det, har Nordlys omtale av bekymringsmeldingen medført at både de som har uttalt seg i bekymringsmeldingen, og klager selv som har skrevet meldingen, mistenkes for å ha lekket denne til pressen. Klager anfører: «Selv om ingen av oss er nevnt ved navn, er det godt kjent i sykehusmiljøet hvem vi er ut i fra de opplysninger som framkommer i nevnte artikkel. De to tillitsvalgte som Nordlys hevder jeg har basert min bekymringsmelding på, er begge feilaktig blitt mistenkeliggjort i denne saken (...) Både innhold og form i oppslaget har fått flere til å trekke den slutning at jeg er kilden. Det føles svært ubehagelig og gjør mine oppgaver vanskeligere å utføre.»

Klager viser til Vær Varsom-plakatens punkt 3.2, som blant annet sier at man skal være aktsom ved behandling av informasjon fra anonyme kilder, og spør: «I hvilken grad er det utvist aktsomhet i denne saken? I hvilken grad, om i det hele tatt, har Nordlys-journalistene vurdert hvilke skadevirkninger dette gir for vernetjenestens integritet og arbeid, varslingsinstituttet og for ansatte (deriblant undertegnede) som urettmessig blir mistenkt for å ha stått bak lekkasjen? Hele artikkelen bygger i vesentlig grad på og har sitt utspring fra bekymringsmeldingen som er konfidensiell og aldri var ment for offentligheten.»

Slik klager ser det, bryter også omtalen med Vær Varsom-plakatens punkt 3.9 om å opptre hensynsfullt i den journalistiske arbeidsprosessen. Klager forklarer: «Jeg ble for øvrig ikke kontaktet av journalistene på forhånd og er heller ikke blitt det etter artikkelen sto på trykk. Hadde jeg blitt kontaktet på forhånd, ville jeg selvsagt ha sterkt oppfordret avisen til ikke å publisere fra et dokument som omhandler interne forhold på en sykehusavdeling og følgelig er konfidensielt og unntatt offentligheten. Det betyr ikke at en avis ikke skal kunne ta opp kritikkverdige forhold på et sykehus, men å bruke og sitere fra en bekymringsmelding som Nordlys har gjort i denne saken, er presseetisk å gå langt over streken slik jeg ser det. (...) Med publiseringen av bekymringsmeldingens innhold mener jeg at hensynsfullhet har vært fraværende i Nordlys-journalistene sin kyniske jakt på en "god sak".»

Etter klagers mening kan Nordlys' publisering og opptreden i foreliggende sak også få følger for «ytringsfrihetens vilkår i helsevesenet». Klager anfører: «Trues ytringsfriheten internt, vil det også kunne få negative følger for åpenheten utad i offentligheten og det omkringliggende samfunnet. (...) Vernetjenesten og varslingsinstituttet skal være beskyttet i den forstand at alle ansatte i en gitt virksomhet skal være trygg på at det de kommer med av kritikkverdige forhold, blir tatt på alvor, behandlet i linja og i henhold til interne varslingsrutiner om konfidensialitet og taushetsplikt. (...) Et alvorlig forhold er at den som har lekket bekymringsmeldingen, har begått et alvorlig tillitsbrudd og uetisk handling. Medienes ansvar er i forlengelsen å utvise aktsomhet og hensynsfullhet. Det er ikke gjort i dette tilfellet. Det er derfor etter mitt syn svært kritikkverdig og uetisk at Nordlys har gått til

det skritt å publisere innholdet slik avisen har gjort, spesielt fra et sensitivt dokument av en slik karakter.» Slik klager ser det, har Nordlys derfor også begått et overtramp på Redaktørplakaten. Klager siterer i denne sammenheng til følgende setning i plakaten: «Redaktøren skal ivareta ytringsfriheten og etter beste evne arbeide for det som etter hans/hennes mening tjener samfunnet.»

Klager anfører i tillegg: «Nordlys sitt alvorlige overtramp og misbruk av bekymringsmeldingen, kan for ettertiden virke begrensende på ytringsfriheten internt i det enkelte sykehus og i helsevesenet generelt. Det vil kunne gjøre det vanskeligere for ansatte i UNN og helsevesenet for øvrig å levere bekymringsmeldinger eller varsle om berettigede kritikkverdige forhold, hvis følgen er at slike saker på denne måten risikerer å bli publisert i mediene.»

For øvrig reagerer klager på presiseringen Nordlys publiserte, der avisen understreker at eks-lederen verken har uttalt seg i forbindelse med bekymringsmeldingen eller selve artikkelen i Nordlys. Klager skriver: «Jeg kan imidlertid ikke se at Nordlys sin presisering av 14. juni d.å. på noen måte har fjernet mistanken som urettmessig også faller på andre enn eks-lederen i denne saken. At Nordlys gjennom sin presisering fritar mistanken mot at eks-leder skal ha lekket bekymringsmeldingen, fritar ikke dermed tillitsvalgt, klinikkverneombudet og undertegnede som er foretaks-hovedverneombudet som har skrevet bekymringsmeldingen.» Klager henviser i denne sammenheng til Vær Varsom-plakatens punkt 4.13 om å rette feil og beklage snarest mulig, noe klager ikke kan se at Nordlys gjør gjennom sin presisering. Klager reagerer også på at Nordlys igjen henviser til saken i en artikkel publisert 23. juni. Slik klager ser det, blir klager og de tillitsvalgte som uttalte seg i tilknytning til bekymringsmeldingen, derigjennom igjen utsatt for mistanke om å være avisas kilde.

TILSVARSRUNDEN:

Nordlys uttrykker forståelse for ubehaget klager og de aktuelle tillitsvalgte føler ved å bli mistenkt for å ha lekket bekymringsmeldingen til pressen, men redaksjonen kan ikke se at den har «rettet direkte søkelys mot noen enkeltpersoner». Nordlys anfører: «Mistanken som beskrives kan kun basere seg på spekulasjoner. Nordlys har fått tilgang til bekymringsmeldingen, og baserer store deler av saken på denne. I tillegg har tre ulike kilder kommentert saken. Den ene er en av de tillitsvalgte som har uttalt seg i forbindelse med bekymringsmeldingen. Vedkommende er verken identifisert med kjønn, tittel eller avdeling. Denne fikk anledning til å kommentere saken og benyttet seg av denne muligheten. Vedkommende ble kjent med premissene for å uttale seg i saken. De to øvrige kildene er UNNs fungerende HR-sjef som svarer på vegne av ledelsen, samt overlegen som er gjenstand for sterkest kritikk i bekymringsmeldingen.»

Videre påpeker Nordlys at den som måtte ha varslet redaksjonen om kritikkverdige forhold, har krav på et vern: «Skulle vi avkrefte alle som ikke er våre kilder, har vi til slutt identifisert våre kilder. Vi kan vanskelig se andre måter å omtale saken på. Alternativet ville vært å unnlate omtale. Påstandene om mobbing er for alvorlige til at vi kunne lukke øynene for dette. Vi mener derfor at vi ikke har brutt god presseskikk.»

Klager tilkjennegir i sitt svar betydningen av at det settes søkelys på mobbing og trakassering i arbeidslivet, og uttrykker også stor forståelse for at det tilligger pressen å sette

søkelys på alvorlige temaer og problemstillinger. Klager innvender likevel: «I dette konkrete tilfellet er det imidlertid måten søkelyset er gjort på og som jeg tidligere har redegjort for i min klage, som jeg fastholder er et soleklart brudd på god presseskikk og et etisk overtramp. Ved å publisere ordrett fra en lekket konfidensiell bekymringsmelding ført i pennen av undertegnede, er det med på å svekke varslingsinstituttet og vernetjenestens integritet og troverdighet om at slike meldinger skal ha en konfidensiell status og respekteres som sådan.» Klager skriver også: «Jeg antar at Opdahl [ansvarlig redaktør i Nordlys, sekr. anm.] er kjent med at det finnes andre journalistiske metoder og tilnæringsmåter for å belyse et alvorlig samfunnsproblem enn å utlevere konfidensielle og fortrolige opplysninger unntatt offentligheten, slik Nordlys dessverre har gjort i denne saken.»

Slik klager ser det, har Nordlys ignorert «de uheldige konsekvensene ved å publisere innhold av en lekket konfidensiell bekymringsmelding», og klager anfører: «Å være gjenstand for mistenkeliggjøring, har vært og er fremdeles en personlig belastning. Dessuten, som nevnt tidligere, svekker det generelt sett vernetjenestens arbeid og varslingsinstituttet. Jeg har fått en rekke henvendelser fra ansatte om at de nå ikke lenger føler de kan si ifra om kritikkverdige forhold og at det er blitt langt vanskeligere å varsle fordi de er redd for at det skal bli "smurt utover" forsidene i mediene.»

Hva gjelder kildevernet, som Nordlys påberoper seg, skriver klager: «Kildevernet er hevet over enhver tvil og det er ikke det som er mitt hovedanliggende i denne saken, men det sentrale er publiseringen av innholdet i en konfidensiell bekymringsmelding, og det også uten at jeg er blitt kontaktet på forhånd i denne saken (som faktisk var den som skrev meldingen).»

Klager advarer også mot en frifinnelse av Nordlys i denne klagesaken: «Tas ikke klagen til følge, er jeg redd for presedensen og at denne saken kan danne et uheldig mønster for senere hendelser og avgjørelser om publisering av lignende art. Hvis Nordlys ikke får en reaksjon og fellende dom i PFU, vil det derfor kunne være fritt frem for pressen til å trykke fortrolige, konfidensielle opplysninger formidlet av varslere som varslers internt i en virksomhet og i full forventning og forvisning om at hva de kommer med av opplysninger ikke skal komme offentligheten eller tredjepart for øre. Det er nettopp dette som er mitt hovedanliggende i klagen av 24. juni d.å., et anliggende som jeg mener mediene må være seg sitt ansvar bevisst. Behandlingen av denne saken i PFU er derfor også av prinsipiell svært viktig karakter, slik jeg ser det.»

Nordlys oppfatter klagen slik at klager mener saken ikke skulle vært omtalt, fordi «vernetjenesten burde vært vernet, først og fremst mot mulige sanksjoner fra de som skal ha stått for den påståtte mobbingen». Nordlys anfører: «Bekymringsmeldingen forteller om systematisk mobbing i over to år, forhold som ennå ikke skal ha opphørt da Nordlys omtalte saken. Vi står altså overfor et omfattende problem ved en offentlig institusjon, et problem som av ukjente årsaker ikke opphører. Vi registrerer samtidig at UNN-ledelsen iverksatte tiltak (møte med Arbeidstilsynet) samme dag som Nordlys publiserte artikkelen. Det kan ikke være tilfeldig at dette tiltaket skjer samtidig som mobbesaken blir kjent i det offentlige rom. Dette ble forhåpentligvis et første skritt mot å få bukt med mobbesaken. Vi fastholder at offentlig omtale av mobbesaken var riktig, da mobbingen skal ha vært alvorlig og langvarig, i tillegg til at problemene ennå ikke var/er løst.»

Videre understreker Nordlys igjen at redaksjonen ikke kan oppgi sin kilde til saken: «Dette er et prinsipp vi ikke kan gi slipp på for å verne potensielle varslere mot mistanke,

spekulasjoner og angrep fra de som skal ha mobbet voksne kolleger over lang tid. De som mobber kan ikke legge premisser for hvordan vi skal håndtere kildevernet.»

Til slutt beklager Nordlys også «ubehaget som enkeltpersoner er påført i denne saken», men redaksjonen påpeker: «Vi beklager imidlertid ikke at saken er omtalt. Vi mener det er vår plikt å sette fokus på grov mobbing, på samme måte som vi forventer at UNN-ledelsen vil jobbe med slike utfordringer.»